

SLOVENSKA BČELA.

Izdana 15. marca 1951.

Bogomila Agata.

(Koroška narodna pripoved.)

Několiko ur od Celovca leži proti iztočnej strani imanje Zagor. Želno oko popotnika i naravoslovca najde tukaj toliko lepót, da se jih nagledati dosti ne more. Pod pečovnasto stermo višino, na kateri grad stoji, se veličastno siva Drava proti severu valí, kmalo pa svoje valove sopet proti iztoku oberne. Še několiko časa jo spremlja pazljivo oko na ponosnem tēku, in Junska krasna dolina se odpré ravno od te strani radopolnemu ogledovavcu. Proti jugu Obir, kakor da je iz Drave zrasel, orjaško svojo glavo proti nebu vzdiguje. —

Vozka steza, ki se okol gore zvija, pelje popotnika od Zagorja proti severu na drugo goro, ki se Škarbinja imenuje. — Viděti je, kakor da je skerbna majka narav vso svojo umetnost i mogočnost poskusila, na tem kraju grozoviten, věkoviti spomenik smělōsti i sile starodavnih časov sgraditi. Kdo ima serčnost, na rob Škarbinje, se vē da opazno, priplaziti, zagleda pod seboj čez goło, opično skalovje neizmerno globočino. Silovita Drava, nepremenjivi kinč prostrane Slovenske domovine, mimo podnožja Škarbinje veličastno in počasno šumeče valōve proti izhodu riva. Zanimivo zares je in čudno, da se na tej strašnej višini dve kmetiji najdete. Veliki i umětno zdelani kameni, s katerim; ste hiši, hlevi i druge poslopja sozidane, so u starodavnih časih menda v zidovju kakega znamenitega grada bili. Ako se po gori dalje ozreš, se prikažejo několiko korakov od oměnenih kmetij na strašno stermem kraju, do kterega skoraj ni moči priti, razvaline starega zidovja. Vse to jasno kaže in priča, da je govorica resnična, po kateri je tu v desetem stolětju grad „Proznica“ po imenu stal. Dolga versta lět je že v večnosti potonula i vendar se še dan današnji narod hvaležno spomení Hildegarde, nekajne vlastnice tega grada. Uzrok te drage, znatne spoměne je milodarna zaloga, s katero si je Hildegarda svoje ime v serciah naroda za večne čase ohranila.

Hildegarda ali Agata, od njenega dobrega serca tako imenovana, je bila supruga grofa Albuina, kateri je imel, po svědočbah od lēt 960—980, v Junskej dolini mnogo posestev. Stanovala je š njim v Prozniškem gradu, stoječem na sternej steni gore Škarbinje. —

Eden izmed grofovih bratov, komaj upozna svojo krasno svakinjo, se kmalo prav debelo v njo zaljubi. Ne dolgo potem pokličejo grofa nekteri posli od doma, in precej časa je preteklo, predenj se je vernuti mogel. Skrivnemu ljubimcu njegove sopruge je bila ta prilika prijetniša, kot vode želnemu jelenu hladni studenec. Brez odloga se poda v grad, in razkrije milej Agati čuti svojega serca, ogenj silne ljubezni do nje. Vendar ves njegov trud, vse početje je bilo zastonj, izmikniti iz njenih ust sladko besědo, da ga hoče ljubiti. Zvesto serce pobožne sopruge je medene besěde oslěplenega zapeljivca kakor perhke pleve v vĕter zakadilo. Razžaljena tolike prederznosti ga oistro posvari, i kaže mu s prijazno besědo nevarnost nespametne naměre. Oplašena i zmotjena se potem nagloma poda s svojo verno služkinjo Dorotejo v sobo, zaklene vrata i opravi š njo obične molitve. Spomeni se tudi dragega svojega supruha, Nikdar še ni njegovega dohoda tako vroče želela, kot ravno sedaj.

Al goreča ljubezen njenega svaka, pri prvem napadu tako sramotno odbita, se spremeni naenkrat v černo osveto. Sklene tedaj, stranom da bi si vročo jezo ohladil, stranom da bi lagleje zaslužen kazen od sebe odvernil, Hildegardo pri gospodu ravno tistega zločinstva obtožiti, ktero je sam sversiti htel. Nagovori zato deklo, Lupo po imenu, naj krivo priča čez svojo zapovědnico. Ni mu je bilo trĕba k temu dvakrat poprositi, ker jo je bila gospa ravno malo pred pokregala, in se skoz to mehkočutnej štorklji zamerila.

Ko jo je na kratko podvučil, kako da mora svojo nalogo sversiti, otide.

Kmalo potem se verne grof nazaj. Običajem onega časa dostojno odgojen ni znal kej družega, ko konje obuzdovati, sulice metati i meče v vitežkih rokah sukati. Nježnije čuvstva bile so plašnost, miliji običaji spodobili so se samo ženskemu spolu. Kakor posel, takova je bila tudi njegova prirodnost; bil je razserdljiv in buren, ko po skalovju dereči potok.—

Ravno je prisijalo juterno sonce, in razlivalo rumenozlate mile žarke po verhih gorotanskih planin ko je grof, hrepeneč svojo tak dolgo samotno supruho na svoje serce pritisnuti, po sternej stezi proti gradu jahal. Perva stvar, ki mu naproti pride, je bila nevĕrna dekla, ki je ravno krave molzla. Njegovo naj pervo vprašanje je bilo: Kako se počuti moja gospa, jeli je zdrava? — jeli je že ustala? Odgovor dĕkle je bil sumnjiv, njene besěde zvito izbrane; s veliko silo je moral ji

skrivnosti iz ust pipati. Ko je zapazila, da mu je strupeno sumnjo in maloupnost do sopruge v serce zasadila, da se mu obraz strašne jeze žari, je prisegla, da se naj pri tej priči v kamen spremeni, če ni resnico govorila.

Grof se zažene napred. Vroča kri mu je vrela po žilah, strašne misli, kot žareče strele po črnem oblaku, so mu švigale po možganih. Zaklél se je, brez vsakega izprašovanja oskrunjeno zakonsko čast strašno maščovati. Ko prisopiha v grad, najde sobo zaklenjeno. Bogoljubna gospa je ravno s Dorotejo juterno molitev molila. Nesterpljivo poterka na vrata — nihčir ne odpre. To ga še bolj v sumnji poterdí. Razkačen plani zdaj na vrata, jih siloma polomi, zagrabi, ko besni lev, svojo soprugo, in neusmileno jo treši na tla. Zastonj kriči Doroteja, da je gospa nedolžna, da je čisto i sveto ohranila zakonsko čast, zastonj oná prisega — grof je ni poslušal. Ni ga ganila nesrečna sopruga, vpijoča vsmilenja, pravičnosti — nedolžnost pod njegovimi nogami ni zamogla omekšati okuženega serca. Potem zagrabi najpred Agato, jo puhne i za njo tudi Dorotejo skoz okno, pod katerim je grozni propad iz globočine zeval. Ali glej na mestu se prikažejo trije čudoviti fantiči, plavajoči na zlatih perutnicah, i pevajoči nebeške pesni razprostrejo svoja krila pod ženama, ter ji čisto nepokvarjene spustijo med stermimi pečinami na zemljo. — Kdo popiše zavzetje in čudenje grofa, ko pogleda skoz okno, i tam kjer je mislil okervavljeno pečovje in raztržene kosti videti, zagleda soprugo s Dorotejo zdravo i živečo. Hitro pošle po deklo, ki je bila kriva tega nesrečnega, prenaglega čina. Al groza i strah! novi čudež se pokaže bezupnemu! Nasli so jo na onem mestu, kjer je krivo zoper svojo blagomilo gospodinjo zaprisegla, s kravo, molznjakom (žehtarjem) i stolcem okamenelo. —

Grof, spoznavši v teh prikaznih pravedno roko božjo i svojo strašno zločinstvo, ni vedel, kam bi se djal. Mislil je sim i tam, kako bi mu bilo mogoče, gospé iz nevarnega, nedosegljivega mesta nazaj spraviti. Ozré se še enkrat v grozovitno globočino, i o čudo, ves preplašen vidi, kako se gospe, blišče kot svetlo sonce, med čudoglasnimi pesni v zrak vzdigujete, i preko Drave proti Kamniku, kot lahke sence, plavate. — Pred očmi se mu stemni, in od tega časa ni videl več bēlega dné. Sedem lēt je blodil brez mira po svētu, kakor ponižen spokornik obiskal pokopališča sv. Apostolov v Rimu, sv. Jakopa v Komposteli, našega odrešenika v obečanej deželi. — Potem se poda nazaj na svoj dom, i po priprošnjah svoje žene zadobi sopet svoj vid.

Pozneje je dal u Mohličah, ne daleč od Kamnika, cerkev sozidati, v katero so ga tudi, ko je pobožno končal, pokopali bili.

Agata je še nekoliko let za njim živila. Od dne, ko je bila po božjej previdnosti tako čudovito strašne i gotove smerti rešena, je bilo njeno življenje krasni věnec bogoljubnih děl. Kar je imela premoženja, je vse med revne razdělila. Tudi opirala i snažila je jih s lastnimi rokami in velikodušno s živežem in obleko preskerbovala. Clo cerkev v Kamniku je lépi dar njene blage duše. In da ne bi dobrotljive děla s premenljivim truplom vred v zemlji strohnele, je ukazala postaviti bolešnico, i iz ostalega imetja je utemeljila zalogo, naj bi se iz tajiste ubogim iz Kamnika vsako léto 5. februarja kakor na dan sv. Agate, jedila in pijače razdělile. Umerla je léta 1042 peti dan februarja ob treh po poldne. Hiša je bila tadaj neizrečeno lépo razsvětljena, i zrak v tajistej je dišal slajši ko miris mladih rožic na spomladanskem vertu. Na městu, kjer bi se bila na sto kosov raztrešila, ko bi jo ne bila nevidljiva moč tako čudno obvarvala so naj lépsi limbarji i rože iz suhih pečin pricvetele, kakor da jih je uměten vertnar navlašč tamo zasadil. Na predvečer, se pripoveda, ko so se milodari med uboge razdelivali, se je mnogokrat prikazala gospa, ogernjena s opravo, bělo kot sněg. Videli so jo hoditi po gradu gor i dol in pregledovati darove, ki so bili pripravljeni za prihoden dan. I vselej so neki bili darovi od posebnega teka.

Do tod narodna govorica.

Léta 1605 drugi dan marca so bile njene kosti po želji nadvojvoda i potlejšega carja Ferdinanda II. i njegove matere vpricho vladika Teržaškega i Kerškega iz grobnice vzdignjene i svečano na stranski žertvenik v cerkvi Kamenskej položene, kder še zdaj v steklenej s srebrom okovanej skrinji ležijo. Od nekdanjega grada v Kamniku, kjer je Agata svoje posledne dni preživela, je dolga versta let tudi zadne razvaline v prah zdrobila.

K — i.

Polkovnik Vanovsky.

Pripovest in časov dokončane sedemletne vojske. Svobodno po českem zdelal M. Požar.

V severozapadnem kraju Moravije se verstijo nebotične gore in bezkončni prepadi, jesenovi in smrekovi logi, rodovitne ravnine in gole si-ve pečine. Obzor se menja per vsakej stopinji: zdaj postane tako ozek, da ni videti družega kot tla in nebesa, zdaj se spet prostejše odpre čez cvečnate brežulke in ravnine, posjane s prijaznimi seli in mesti. Srečen, kdor to milo, na daleko in široko razprostranjenjo zemljo svojo porodnico - svojo domovino - imenuje!

Bil je lep spomladanski den leta 1763. Poldnevno sonce je ogrevalo mlado še tu in tam s snegom pokrito zemljo. V zraku so se zibale trume ptic vračajočih se z južnih krajin.

Po ljudopraznej z lesnatih gor noter v serce Moravije segajočej cesti jezdita dva vojaka. Stariši, mož kakih peldeset let nenavadno velike postave ima obleko viših pruskih častnikov, sluga njemu nasleduje. Oba molčita, konja postopata korakoma.

Nanagloma zakriči služabnik: „alo gospod polkovnik! vidite tam stanje v daljini, gotovo je to gostivnica!“

Smehljaje mu častnik odgovori: „Ti imaš sokolove oči, jaz dozdam še stanja ne razpoznam, ti pa že gostivnico vidiš; al se morebiti bolj po povohu kakor po zraku obračas? — Poterpi le, glej, ostaneva dolgo lačna, nam bo pa bolj dišalo.“

„Gospod polkovnik, bi le dobro bilo, ko bi hitreji pognala, jaz se neskerbim tolko za me, kakor za vas ino za naše kobile. Dones sem jih še le enkrat napojil, ino tudi vojska ne terpi več, da bi morala z dolžnosti in za čast glad ino žejo terpeti. Blagovoljite se spomniti svoje rane, da še ni dobro zaceljena.“ Ti ojstri veter ji gotovo škodi, zakaj jaz sem zapazil boleost v vašem obličji. Inu — blagovoljite dopustiti — zares, Vi bi vonder morali bolj na se paziti, O ti ljubi Bog! — Vi ravnote s svojim telesam, kakor da bi ne bilo vaše. In ta rana — nezamerite — je bla vam pač čisto nepotrebna; — Clo brez vsega vzroka ste se s temi tremi oklepniki sprijeli. Deržala sva se — to je res — po junaško. Nelažem, en majhno me je sicer groza obletela, bal sem se, da bi se vaša sablja ne zlomila. Tudi mi ni bilo prav po volji, ko ste mi vkazali, da bi se nepletel v vaš boj.

Al jaz sem si djal: gospod polkovnik bo tudi brez tebe tote tri premagal. In kakor sem si mislil, tako se je zgodilo. Vaša sabla je padla na desno — ino srušil se je drugi teh vojniških neprijatlov. Tretji pa se je verlo branil! Bilo mi je že ozko, pristopiti sem že hotel ino braniti našo čast. Al ravno zdaj je na vašo strano premahnulo. Posledni neprijatelj je že bil skorej čisto okervavljen — pa tudi. Vam se je valila kerv z čela. Neprenehama ste sabli po zraku švigale in daleč proč so iskre odletavale. Med tem sta se vidva silo čudno pogovarjala. Vi ste ga opominjali, da bi se podal! — On pa: „ne podam se!“

Ne per moj kokoš! še zdaj mi ti napad ne gre z glave — on je prosil, da bi vi od boja odstopili. „Imam ženo ino dčete, zakriči, pustite mi življenje, podati se ne smem in ne morem.“ — Resnično vam povem, ko bi jaz ne bil vojak, gotovo bi mi bilo serce poknilo pri tej prošnji. — Pa zastonj je prosil. — Še enkrat zablšči vaša sabla — ino tudi tretji odpornik se

je z konja zvernul. — Vi ste se vernili k našim, jaz sem se pa spustil črez bojišče. Kaj, sem si mislil, ali ni nič tukej za naše žepe? — Ino poogledam vmorjene. Pri prvih dveh — bila sta prosta vojaka — mi je čisto spodletelo; pri tretjem sem tole mošnjo najdel. Dnarjev ni bilo veliko v nji, in še tote sem nevem kako zgubil, mošnja pa je za me prelepo vsita in s biseri okinčana. Blagovoljite jo sprejeti v spomin svoje junakoserčnosti? —

Polkovnik vzeme mošnjo ino vkaže služabniku: „Jezdi naprej ino naroči kaj za nas ino naše kobile.“

Pokorni sluga spodbode konja in jo zapraši dalej po cesti.

Polkovnik poderži svojega konja, da bi se laglje ozirati mogel po prostranej krajini. — Brez nagiba kakor junaški kip z mramora je sedel jezdec ne mirno stoječem klusetu, samo njegove oči so — kakor orlove — letale po moravskih nižinah. — Pa hitro so tudi oči zgubile razpenljivost in živi blisk — ino so ble enake onim na umetno zdelanej kamnitej postavi: delavnost duha ino pazljivost ste se vernile od zvnajnega sveta k prihodnemu živlenju v lastnej duši ino v sercu, v katero so se vernili davno odptujeni občuti, kakor ptiči, kateri odletevši v ptuje kraje, večkrat po nekoliko let zopet mesta objiščejo, kder so svoje rodno gnezdo zapustili.

Tudi on se je vernil v domovino s živimi občutki, želeč, da bi on tam, kder je njegova zibelka stala, po dokončanem burnem boju, tiho utočišče v slabej starosti najdel, in da bi se mu tam, kadar njegova posledna ura odbije, odperlo krilo zemlje, njegove ljube roditelke.

Ni bilo vonder tako dolgo, ko je Moravijo vidil — al takrat so bili njegovi občuti čisto drugi, tudi cesta ni bila tačas tako tiha ino pokojna: — peljal* je sovražno trumo — drugi Koriolan — v svojo domovino, ino okrutnejši kakor tisti rimski izgnanec — nesprosljiv revšini in plakanju vboge majke zemlje je vkažal po Moraviji moriti ino ropati. —

Kakor od daleč vihar ni dežovni oblaki, gredò zdaj mimo njegovega duševnega očesa obrazi tih groznih dnevo, ino njegovo serce je predčutilo, da ne smé dočakati tolažbe i pokoja v zemlji, ktere se je ponosno odrekel, proti kterej je vzdignul roko oboroženo kakor materovbijavec.

Ta tihota je njegovo dušo prisékla, in kakor oglušen navalom se borečih občutkov je on za trenutek na vse i na krivico i na svojo zapuščenoost pozabil.

Al nenadama ga zdrami polnoglasno: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“

Na vse večne čase, Amen! — odgovori polkovnik, kakor skoz angelski glas k novemu živlenju prebujen. Ino ko kviško pogleda, vidi, da se je mu bil potnik približal, vendar se zopet hitro v hosto zmuznil. —

»Ali je morebiti to tvoje znamuje, o Bog« zdihne vojak ino oči proti nebesam povzdigne rekoč: »smem vonder upati, da me je ena odkritoserčna duša v očevini pozdravila? —

»O ti sladki glas — dotakni se kakor juterna nebeška rosa, milo-darno serca mojega — meni je, kakor da bi bil te zvuk moje odpus-čenje izustil. — Ne, ne — to ne more biti. Preveč sim se proti oče-vini ino proti materskemu jeziku pregrešil; ona kliče na me maščovanje z nebes: — ker sem moravski umil, je me bil Miroslav odločil za posrednika med Moravijo ino Prusijo. Jaz sem svojim rojakom davke nalagal, jes sim svoje Moravjane cesarju odpasti pregovarjal.

(Konec sledi.)

P e r v e n c i.

Osoda pevca.

(Iz ljubljanske Slavije.)

Čuj, o čuj besedo milo,
Slušaj pevca britki glas!
Kaj mu žalost je zbudilo,
Kaj daje mu žali glas!

Žarki soluca, mlada zôra,
Glas nedolžne ptičice,
Veličanska, siva gora
In leskeče zvezdice

Krajnska hči, o bistra Sava!
S tebe nektarji hlapé,
Snežne tri kope Triglava
Ste hladile mu serce.

Dokler k vam se je ozeral
Bilo je serce mirno,
Slavček sladko mu prepeval,
Ah bilo je vse ljubo.

Al naenkrat je mu zginul
Mir, veselja tudi več ni;
Se obup je v persa vrinul,
Serce zmir ga bolj boli.

Po planjavi neizmernej
Zdaj penečega morja,
K zvezdi zdihujoč večernej
Čoln miru naprej jadra.

Moč ljubezni v jadro veje,
Tira vedno ga naprej,
Up vkanljivi srečne šteje
Dnove. Reve pevca glej.

Kak zdaj jadro omaguje
Čoln vetrovi kak pode,
Se skalovju približuje,
Kjer valovi se delé.

Čoln na skali se razbije,
Žuga pevcu strašna smert,
Mokra jama se odkrije,
Vidi večni grob odpert.

Hočejo požret valovi
Siloviti pevca zdaj,
Že mertvaški se glasovi
Njega slšijo u gaj.

U zeleni gaj nebeški,
Kjer bogovi vesele
Se, kjer duh še ni človeški
Vžival radosti sladké.

I usmili se bogovom,
Sklenejo, oteti ga
Divjim že velé valovom
Rěšit pevca vbozega.

Rahlo verže val šumeči
Ga na suho, v lepí kraj,
Kjer spod skale vir kipeči
Zliva se v zeleni gaj,

Slavček kjer mu pesme mile
Z vejce sladko je drobil,
Kjer ljubezen vliva v žile
Se, kjer vence si je vil

Iz cvetličic, oh dušičih
Kakor dihlej boginje,
Ki iz pers se ji bliščečih
Dvigne, usta će odpre.

Strežejo mu zdaj bogovi
Lovor da mu Palada,
Liro perneso duhovi,
S kojo Lelj obdari ga.

Z vinom čašo Korš nakili,
I ponudi pevcu jo,
Ter ga sili vso popiti —
Spomni ga na ljubico.

Radost uživavši tako
Je odločen od sveta,
Ter mu zraven še jednako
Misel bog ljubezni da:

Ne prepevaj bognje lepe,
Ne orožja viteza,
Ne pravice, dive slepe
Velicanstva ne gora.

Mili vetrič glas raznaša
Od poprejšne ljubicei
Mu u mislih je le čaša —
Vinca zlate kaplice.

Mladoljub.

Iskrice.

(Iz celovške Slavije.)

Draga lipa, stara lipa!
Zašto listje ti odpada,
Zašto si se posušila,
Zašto nečeš zeleniti?
Ah, kakó bi ne pomerla,
Kako se ne posušila? —
Vroče sonce me prepeka
Vroče sonce, žarno sonce —
Me muči pekoča suša,
Ne hladi me vetrič mili,
Blagi dež mi neče biti,
Ne mi vodče kdo priliti!! —

Zvezda svetla, zvezda sreče!
Zašto si nam ugasnila
Zašto si ti zapustila
Slavsko nebo, sinje nebo?
Zašto nečeš več sijati,
Odkar megle so pokrile
Tvojo belo svetlo sjajnost?
Zašto ne proderesh tmine
Goste tmine černe noči?
Ah prederi vse koprene
Sijaj zopet Slave sinom,
Slave sinom, dragim bratom.

J. Štefan, šestošolec.

Slavjani.

(Dalje.)

Glavne lastnosti, ki se na slavjanskem narodu posebno pokažejo, so sledeče: „Pobožnost, delavnost, brezskerbna i nedolžna veselost, ljubezen k svojemu jeziku, i mirnost.“ Perva glavna lastnost Slavjanov je taj:

1. da so pobožni i věrni.

Že prej, da se je keršanska vëra med Slavjani razširila, je bilo drugim narodom dobro znano, da Slavjani brumno i pobožno živijo, i se svoje vëre terdno i zvěsto deržijo. Le malokteri narodi zamorejo u naših časih dokazati, da bi toliko domačih besëd za imenovanje svetih navad imëli, da bi bili toliko i tako lëpih cerkev stavili, da bi bili toliko božjih potov i to u dalnje kraje storili, da bi bili svoje bogove (malike) tako gorečo i pobožno častili i molili: s jedno besëdo le malokteri narodi zamorejo dokazati, da so tako pobožni i věrni bili, kakor Slavjani. Kadar je juterna zarja keršanske vëre u sěvernih krajinah zasvětila, Slavjani niso čakali na to, da bi se oznanovavci evangelja k njim někako zalëteli, temoč so jih očitno prosili, i brati Kiril i Metod sta u Panonijo i Moravo prišla, ker so to slavjanski knezi gorečo želeli. Svojo vëro ljubiti je Slavjanom vselej vlastno ostalo. Slavjani so keršansko vëro kupili s naj drajšim blagom, ki ga človek na svëtu ima; oni so za keršansko vëro dali naravsko svobodo, samostalnost i narodno ustavo. Sčasoma so se med keršansko vëro některe napake i malovredne navade bile upletle i namëshale; tudi pri tej rëči so bili Slavjani prvi, ki so se oglasili i tiste napake iztrebiti hotli; na Českem se je že jelo deniti, dokler je u Evropi, posebno na Nëmškem še temota bila.—

Slavjansko pobožnost pokažejo tudi svetniki i svetnice, ki so slavjanskega roda, i se u izhodnej i zahodnej cerkvi čestijo; postavim: sv. Ljudmila, sv. Rozvita, sv. Hedviga, sv. Venceslav, sv. Nepomuk, sv. Stanislav, sv. Kazimir, sv. Boleslav, sv. Vladimir, sv. Sabas, sv. Lazar i mnogi drugi. Res je, da so nektera slavjanska plemena, ki so se s drugimi narodi obhodila, sedaj praznovërna, sedaj merzla i zastran vëre nesterpljiva postala; ali zavolj tega se pa vendar še ne smë reči, da je cëli narod bil sirov, lehkomiseln i brezbožen. Nedelje i praznike Slavjani bolj posvečujejo kakor drugi narodi, sveto pismo marljivejši berejo, domačo pobožnost i molitvo rajši opravljajo, u cerkvi i pri molitvi se bolj tiho i pobožno zaderžijo, i proti svojej vëri se bolj serčno i mično obnašajo u djanju i govoru. Tudi proklinjati i zmerjati, ropati i krasti, ubijati i kerv prelijati pri Slavjanih ni tako u navadi, kakor pri drugih narodih.“

Druga vlastnost Slavjanov je:

2. da so delavni i pridni.

Delavnost slavjanska je vsim znana. To se pa ne smë tako zastopiti, kakor da bi drugi narodi lëni bili, ali pa, da bi některi posamezni ljudi drugih narodov dëlavnejši i za některa posamezna opravila sposobnejši ne bili, temoč to se ima le tako zastopiti, da ni naroda na svëtu, kteri

bi čel — od najvišjega do najnižjega človeka — tako rad delal, se trudil i mučil, kakor ravno slavjanski narod. Ako so ravno te narod velike nesreče zadele i naproti stale, da on u omiki i izobraženju ni mogel napredovati, se vendar u vsih sortah znanosti, umetni, obertnij, i rokodelstev med Slavjani najdejo taki moži, ki se s slovečimi ljudmi drugih narodov mēriti smējo. Že Herder je delavnost Slavjanov pohvalil; pa tudi den donešnji se po slavjanskih deželah vidi, kako po zimi i po lētu okoli hiše i na polju vse migle od pridnih slavjanskih rok. Drugi narodi se samo jedne obertnije poprimejo; pri Slavjanih je drugači: oni vse sorte obertnije, kupčijo i rokodelstvo, znanost i poljodelstvo jednako ljubeznivo i marljivo obdelujejo.“ (Dalje sledi.)

Slovenski običaji.

V Koroškej so si ljudi tako dolgo žlahta, da že ne vējo, po čem i kako, in tedaj govore samo: U totej hiši smo si tudi še žlahta. Neznani človek se pričita v žlahto tistej hiši, v kateri služi ali prebiva. Človeka, kateri je brez žlahte, imajo za siromaka vsmilenja vrédnega, kar se vidi iz slédeće pēsni zapisane na Bistrici v zilskej dolini:

Dva popotnika.

Marija po puli prangava,
Srenčata jo dva popotnika.

Koj je rekva roža Marija,
Oj kan še vidva pojdata?

Midva greva v mesto Jeruzalem,
Bova Ježiši striče spljetava.

Koj je rekva roža Marija.
Ljepo vaji prosin popotnika,

Ne spljetejta štriče preojstre,
Da bo Ježiš vožej terpov je.

Koj je nama za Ježiša,
Saj Ježiš nama žvahta ni.

Saj nema bratov, sester nič,
Da bi se Ježiš smilu jin!

Saj še sači čovak žvahta ma
Samo Ježiš in Marija je nemata!—

Marija po puli prangava,
Srenčata jo dva popotnika.

Koj je rekva roža Marija:
Oj kan še vidva pojdata?

Midva v mesto Jeruzalem,
Bova Ježiši gajžle spljetava.

Koj je rekva roža Marija:
Ljepo vaji prosin popotnika,

Ne spljetejta gaižle prehude,
Da bo Ježiš vožej terpov je.

Koj je nama za Ježiša,
Saj Ježiš nama žvahta ni.

Saj nema bratrov, sester nič,
Da bi se Ježiš smilu jin.

Saj še sači čovak žvahta ma,
Samo Ježiš in Marija je nemata.—

Marija po puli prangava,
Srenčata jo dva popotnika,

Koj je rekva roža Marija:
Oj kan še vidva pojdata?

Midva greva v mesto Jeruzalem
Bova Ježiši krono spljetava.

Koj je rekva roža Marija:
Ljepo vaji prosin popotnika,

Saj nema bratrov, sester nič,
Da bi se Ježiš smilu jin.

Saj še sači čovak žvahta ma
Samo Ježiš in Marija je nemata.—

Ne spljetejta krono preojstro,
Da bo Ježiš vožej terpov jo.

Koj je nama za Ježiša,
Saj Ježiš nama žvahta ni.

Saj nema bratrov, sester nič,
Da bi se Ježiš smilu jin.

Saj še sači čovak žvahta ma,
Samo Ježiš in Marija je nemata. —

Marija po puli prangava,
Srenčata jo dva popotnika.

Koj je rekva roža Marija:
Oj kan še vidva pojdata?

Midva greva v mesto Jeruzalem,
Bova Ježiši križ devava

To pšem je slišal i zapisal g.
ra, samo da se onde takole počne:

Leži mi leži poljece
Prek polja leži cestica.

Koroški Slovenci se tudi pobratijo i Slovenke se posestrijo in tedaj se zovejo bratri i sestre, pri Serbljih pak pobratimi i posestrime. Serblji, kristjanskega i mohamedanske ga věrozakona, imajo bratinstvo v velikej časti i ga sveto deržijo. Ako bi svojega naj večjega so-vražnika, bodi kristjana, bodi Turčina za brata prosil, ga pobratil; bi ti nikdar ne odrčel, temuč onda ti bode kakor pravi rojeni brat postojano zvěst, da se moreš vsigdar na njega zanesti. On ti bode pri vsakej priložnosti, kdě i koliko samo more, na pomoč priskočil, še clo s nevarnostjo svojega življenja.

Pobratjeni Slovenci se imajo za žlahto, si podpomagujejo v po-trěbah, pri Zili se, kakor prava žlahta, vadajo na vahti o že-gnu (se povabe na oběd o somnju, prošćenju, cerkovnem žegnovanju). Ako se hočeta pri Zili dva pobratiti, si napijeta na zdravje vina, rěkoč: Bodiva si bratra? No masti Bog brat! to je: pomozí ti Bog, poma-gaj ti Bog. Ako se u Rožju hočete dvě ženski posestriti, greste k du-hovniku, daste za jedno mešo i si obečate, da ona izmed njeju, ktera

Koj je rekva roža Marija:
Ljepo vaji prošin popotnika,

Ne devejta križa preteščega
Da bo Ježiš vožej nesu ga.

Koj je nama za Ježiša,
Saj Ježiš nama žvahta ni

Saj nema bratrov, sester nič,
Da bi se Ježiš smilu jin.

Saj še sači čovak žvahta ma,
Samo Ježiš in Marija je nemata.—

Marija po puli prangava,
Srenčata jo dva popotnika.

Koj je rekva roža Marija:
Oj kan še vidva pojdata?

Midva greva v mesto Jeruzalem,
Bova Ježiši žreble devava.

Koj je rekva roža Marija:
Ljepo vaji prosin popotnika,

Ne devejta je pretumpaste
Da bo Ježiš vožej terpov je.

Koj je nama za Ježiša,
Saj Ježiš nama žvahta ni.

Cafov v Fravheimu blizo Maribo-

Po cesti gresta dva popotnika:

Oj kam mi vidva pojdata? . . .

bode dalje živela, za rajno, za pomerlo če sopet jedno sveto mešo pustiti brati. — Pri Zili se pak drugače posestrijo, namreč: Vsaka vzeme čašo vina, se na srédnjem perstu malo rani i pusti v vino tri kaplje kervi kapnuti i s ovim nazdravi svojej prihodnjej sestri. Tako je to po starej šegi i navadi.

(Dalje sledi.)

Latinski bogi - slavjanske priče.

Obče spoznana resnica je, da pameten, razumen človek ne kersti nobene reči, nobene stvari z imenom, ktero joj ni primerno - da ji ne daje imena, ktero bi v njegovem jeziku bilo bez pomena, marveč dá in prilóži umen, pameten človek vsaki osobi, vsaki reči in stvari takše ime, ktero po njegovem jeziku pomeni in izreče nekšo lastnost te osebe ali reči, bodi si znotrajno, bistveno, ali zvonajno, nje okolšinam pristojno.

Kakor posamezen umen človek tako ravna gotovo tudi vsaki umen narod. On poišče za vsako osobo in stvar, ktero hoče kerstiti ali imenovati, iz zaklada svojega jezika kako pomenljivo ime. Tako je umnemu človeku prirojeno. Se najdejo toraj pri kakšem narodu besede ali imena, ktere u njegovem jeziku nimajo nobenega pomena, neti če se tudi njegovim naj staršim koreninam primerjajo, je to očiten dokaz, da so te besede, te imena ptuje, od drugod, od drugega naroda in jezika sprejete, prenešene in izposodjene vred s stvarmi ali zapopadki, ktere zaznamovajo. Je to očitno in gotovo, bode nam mahom jasno, da so Rimljani večino svojih bogov od Slavjanov sprejeli, ker so jih imena le v slavjanskem jeziku lepega, primernega pomena, v latinskem in v drugih jezikih pak nič ne pomenijo.

Začnimo pri Bahu. *Bachus* nima v latinskem jeziku nobenega pomena, naj se to ime suče, zavija in obrača kakorkoli. Ni tedaj tam domače, temoč ptuje. Pripoveduje pak nam Herodot (v IV. knigi), da so Traki, (staroslavjansko pleme) Baha, Marsa in Diano častili. Pri njih pak je Bahu imel ime: Boch ali Bogh in jim je bil, dokler je še vera v edinega Boga živela, naj višje bitje. Ime: Bog ali Boch so Gerki i Latini po svojem prikožili, o v a premenili in mu gerčko ali latinsko koncovko *os* ali *us* pridjali in po takem iz njega *Bachus* napravili. To poterdi tudi Strabo, kteri v svoji 7. knigi piše, da pri Trakih navadno božje ime: *Samolksis*, ni nič drugega pomenilo, ko edinega živega Boga. Gerčki *Samolksis* je slavjanski *Samoživs* - t. j. kteri od samega sebe živi; i so ptujci Gerki le za lakšega izgovora voljo vmes postavili, kakor je še zdaj sem ter tje šega, da se reče *svitlo* - in *svito*. itd. Kakor pak se je počasi vera v jedino božje bitje zgubila, je tudi njegovo ime ob pravi pomen prišlo in se na ljudi preneslo. Pod *Bachom* ali *Bogom* so častili imenitnega vojvoda, in *Samolkis* ali *Samoživs* jim je bil naj veči modrijanec. —

Bachus ali *Boh* je imel še dvojno drugo ime, kakor piše *Macrobius* (*Saturnal. c. 18.*) Imenovali so ga namreč tudi: *Jachus* - *Jakus* in *Attes*, *Attimes*. Razumen pomen tih imen se spet le iz Traškega jezika najde. *Jachus* je toliko, ko *Jak* - *Jaki* t. j. močen in *Attes* ni kaj drugega ko otec - otac - *atta* - ker je *Bog* zares vsemogočni otec.

Zadnič so še Bacha ali Boha imeli za znajdnika vina; mati mu je bila Semele; posvečen mu je bil thirsus, njegov sprejavavec je Silenus ali Zelenus in duhovnice so Bassaride. Vse te imena so Traške in toraj Slavjanske.

Semele, kakor spet Macrobius. (Satur kn. 1.) priča, je bila bogica zemlje, od ktere je tudi svoje ime imela. Ime Semele je tedaj slavjanska zemlja, zemblja, zemalja, ktera nam rodi vino. Palica Thyrsus, ktero je od Semele ali zemlje rojen Bachus ali Bog vina v roki imel, očitno ni kaj drugega kot ters, tirs, tars, tersovit okoli kôla: ters z grozdom, iz kterega teče vino.

Bassaride - Bachove duhovnice ali služkinje, niso tudi kaj drugega ko ilirske busare, busarice t. j. take osebe ali stvari, ktere se po po germovju ali busijah (zasédah) skrivokajo in skrivoma sprehajajo. To pak so činile Bahove duhovnice, kader so njegove svetke, praznike (orgie) obhajale; so se tudi z vejami pokrivala in venčale. Ravno iz tega vzroka so stari Traki tudi lesico imeli za busaro - in obleko iz lesičjih kož so imenovali busarico. Gerki in Latinci so tudi to ime po svojem jeziku zavili, u v a premenili in ga v bassaris ali bassarides prirožili. Silena Bahovega sprejavavca ali tovarša so slikali z zelenojo rozgoj venčanega, napuhnjenega prevzetega, silovitega - kakši je človek. Takši so nasledki vinske sile od tod ime Silenus - Silen. - ali od zelenega venca Zelen? (Konec sledi.)

Kratek navod u številoslovje.

II. Druga stopnja: Došteva in odšteva.

To dvojno opravilo mora sduženo biti in sduženo se učiti. To se pa takole zgodi:

Perva vadba. Učitelj uči otroke k vsakemu številu med 1-10 naprej enojko, in vsigdar po stopnjah. Ako je u šoli pri roci rajtbenica (Rechenstok) to je: lestvica, ki ima 10 šprekel, in na pervej šprekli ena kroglica, na drugej dve. i. t. d. se to doštevanje stori in pokaže na rajtbenici, - ako pa je ni, se napravijo na deski ali tabli čerte takole:

|| do deset; na strani se pristavijo številnice 1, 2, 3 itd.

||| in se došteva: eden in eden sta dva, dva in eden so tri, tri in

|||| eden so štiri i. t. d. devet in eden je deset. Najprej se to vadi lepo postopnjama, po tem pa tudi skaklaje, postavim: Peter ima tri hruške, in dobi eno, jih ima štiri, in dobi eno, jih ima pet itd.

Druga vadba. Kadar otroci že znajo enojko doštevati, jih začne učiti enojko odštevati na rajtbenici ali pa po rečenih čertah rekoč: od desetih eno je devet, od deveh eno je osem itd. najprej postopnjama, scasom pa tudi preskaklaje.

Tretja vadba. Došteva in odšteva se sduži in se praša: 3 in 1, koliko? 3 menj 1, koliko? i. t. d.

Šterta vadba. Ako so se otroci naučili doštevati in odštevati enojko, in se s njo urno obnašati znajo, se začnejo vaditi po enakem načinu, dvojko doštevati in odštevati. 1 in 2, 2 in 2, 3 in 2 - do 8 in 2, vse to najprej po versti: postopnjama, potem tudi bezverstno: preskaklaja. Kroglice ali čerte morajo otrokom zmiram pred očmi stati. Ako znajo dvojko doštevati, se učijo dvojko odštevati; zadnič se doštevava in odštevava dvojko sdruži.

Ravno tako naj se dela s trojko, in pomalim s vsimi drugimi števili do deset.

Pri vsakej sledečej vadbi se morajo poprejšne ponavljati. Da bode te nauk za otročiče prav vesel in kratkočasen, naj se učitelj posluži vsih reči, ki jih otroci pridobiti, kupiti, najti, oddati, prodati, zgubiti morejo.

III. Tretja stopnja: Sborna števila (Sammelzahlen). U dosedajnih vadbah poštave (poštevankah, einmahl eins) najdemo naj prej 1 krat 1 je 1, 1 krat 2 je 2 itd. do 1 kr. 9=9. Ako prav premislimo, to ni nič drugega, kakor napravlanje sbornih (vkupnih) števil; na mesto dvoje pravimo: par, dvojica, namesto dva rajniša pravimo: tolar, mesto dva krajcarja: dvojak ali dvojača, tako mesto tri dvajsetice rečemo: rajniš, mesto tri krajcarje: groš i. t. d. Vsako število si moremo misliti kakor enoto (Einheit), s čim si rajtanje močno slajšamo. Poslužiti se smemo, tudi moramo vsih navadnih in med kmeti znanih sbornih števil, ako ravno takega denarja pri nas nemamo, postavim: re-par=4 kr. i. t. d. Posebno pa bodemo na tej stopnji, otroke s navadnimi denarji soznali.

IV. Šterta stopnja: Pošteva.

Perva vadba. Pokažejo se na rajtbenici dve kroglici ali naredijo se na deski dve čerti || in se pokaže, da je enkrat po dva ali ena dvojača toliko, kolikor dvakrat po enem, in se izreče enkrat dva je dva; napravijo se pod || sopet || . || dvakrat po dvoje, i. t. d.; te čerte bodo pa takole stale:

in s tim se naj dvojka poštevati vadi. Kjer je pa rajtbenica pri roci, se vse to s kroglicami pokaže.

```

      ||
      ||
    || . || | | | |
    || . || . ||
  || . || . || . ||
  || . || . || . ||

```

Druga vadba. Ravno to se oberne na sborna števila. 1 par, 2 para, 3 pari itd. koliko snese 1 tolar, 2 tolarja? itd. koliko snese 1 dvojak, 2 dvojaka, 3, 4, 5 dvojakov? tako hodemo otrokom u glavo utisnuli, dvojko poštevati.

Tretja vadba. Otroci se vadijo kupovati dve reči, postavim: 2 peresi, jabuki itd. po 1, po 2, po 3 krajcarjih. To gre takole: 1 jabuko velja 1 kr.; koliko dve? kteri denar imamo, namesto 2 kr. Dvojačo. Sedaj ponovimo: ako 1 jabuko velja 1 kr. dve veljate 1 dvojačo; ako 1 jabuko velja 1 dvojačo, dve veljate 2 dvojači; ako 1 jabuko velja 3 kr. dve veljate 3 dvojače i. t. d.

Pazka. Poslednja vadba se bode posebno u višjih rajtbah prav prav koristna skazala; zatorej je pa trēba, otročiče že tudi na tej stopnji k njej pripravljati.

Kakor se je pošteva s dvojko učila — tako naj se uči s trojko — potem s čveterko i. t. d. Treba je opomniti, da, dokler se pošteva s

slednimi števili še ni naučila — ne smemo pošteline (multiplicandus) s poštevcem (multiplikator) spremeniti — res je 5×2 toliko, kolikor 2×5 pa otrok tega ne bo lahko zapazil, poprej da se je tudi s peterko poštovati učil. —

Pri vsakem številu naj se pošteva začne s enojko — n. p. se naj pošteva s trojko takole: ||| . tri enkrat eno so enkrat tri ali troje — ||| . ||| dvakrat troje . . . ||| . ||| . |||

To naj se oberne na sborna (vkupna) števila — 1 rajniš = 3 dvajsetice — 2 rajn. =, 3 rajn —, 1 groš = 3 krajcarje, — 2 groša =, i. t. d.

Zadnjič naj se kupujejo 3 reči po 1, 2, 3 kr. — in otroci naj se učijo najti pravilo, da 3 reči vselej toliko grošev veljajo, kolikor krajcarjev se da za jedno.

Ker umen učitelj desetke ne bo presešel, tako tudi pošteve ne bo višej gñal — temuč on bo zadovoljen, ako jo med 1 — 10 prav dobro znajo in na tej stopnji vse izrajtati vejo. — Podal se bo potem k zdobljenju sbornih števil. (Dalje sledi.)

Z m e s.

* Že večbart smo u novinah brali, da se g. minister uka in bogočastja na to oostro graja, ker duhovniki na Českem in Moravskem bukve kerščenih, poročenih in mertvih němško pišejo, in ker u duhovnih uradnihah še zmiram le němščina gospodari. Tudi po Slovenskem je takat vse samo po němško. Močno bi to slovenščini na noge pomagalo, če bi se gospodi duhovniki na Slovenskem pri svojem uradovanju slovenskega jezika poprijeli. Pervi, ki je prošnjo na svojo škofnijo po slovensko napisal, in tudi slovenski odgovor dobil, je znani domorodec, častivredni gospod Jožef Drobnič, bivši učitel na Celskih latinskih šolah. Da bi jih bilo več tacih vlastencev! —

* Kar terdna in dobra volja zamore, pokaže šola u Borovljah (Ferlach). Slovenščina ima tamej veliko nasprotnikov, ki bi vse Slovence radi na enej žlici vode utopili; slovenščina pa vender le koj živi, raste in se razširuje, — některi gospodi to žlahtno rožico varjejo, in jej zvesto strežejo. 18 učencev Borovljanske šole u Majerjovem spisovniku prav lépo napreduje, in učenci v šoli in v cerkvi slovenske pesmi tako mično in ganljivo pojo, da že taki ljudi, ki so le „němški Omt“ in „Wir werfen“ hvalili in hotěli, sedaj za slovenske pesmi prosijo. Le tako naprej! —

* Gospod Venceslav Janda, bivši fajmošter, je lete dni u Strasburgu na Koroškem zamerl. On je zapustil za slavjansko slovstvo imeniten rokopis, ki šteje 220 velikih pol. Naš prečast: gosp. knezo — škof so mende oskerbeli, da to imenitno dělo v zgubo ne pride. —

Směšnice.

* V velikoj vrućini srečal je jedan znanec svojega prijatelja v dveh černih jopah oblečenoga. Ali vam nije vruće u dveh jopah? Ah! ne uprašajte me, prosim vas, odgovori prijatelj, mene zadene jedna nesreća za drugom: včera j umrl mi je stric, dones pa teta; zato moram u ovaj vrućini dvojnu černinu nositi.“

* Jedna lěpa mlada dēvojka je srećala na putu jednoga kmeta, koji je osla s lonci nabašenoga pred seboj tēral (gnal). Osel zagledavši ju poplaši se, i pobije vse lonce. Dēvojka ova milosiljivoga serca, ako ravno je nedolžna bila, cēlu škodu kmetu poplaća. — „Ah! vikne kmet: to je osel Balaamov, koji se je anjela ustrašil.“

Zastavica.

(Iz ljublanske Slavije.)

Trije so zlogi; pervega rak ti ponudi obrnjen,
Drugi pa s tretjim preganja po gojzdu divjo zverino,
Dajo sastavljeni znano učencam mesto Slovansko. —

Čubranski.

Pogovori vredništva

G. T. v G. Škoda, da je za te list prepozno prišla. — G. B. n. l. m. Naše geslo je sloga. Prepirali se nikdar ne bomo; — G. B. L. v. D. Lepa vam hvala za poslani sostavek. Prosimo večkrat — G. F. B. v. G. Nam prav dopadejo. Ena bo prihodnjič našinjena. — G. K. v. Č. S vašim sostavkom ste nas prav razveselili. Če bo le mogoče, ga bomo vprihodnjič uverstili. — G. J. C. v J. Le škoda, da preveč svetih pesem ne moremo natiskovati. Ali jih ne smemo sl. vredništvu: „Drobtinc“ izročiti? G. I. V. v. G. Vaši sostavki bojo nam vselej dragi. To samo prosimo, da bojo kolikor je moč kratki in jederni.

Na koncu še enkrat poprosimo častite g. pisatelje, nas s sostavki, posebno pa s povestmi in pesmami podpirati.

Povabilo na naročbo.

S prihodnjim mescom se začne drugo četvertletje. Gospodi, ki so naročnino le za tri mesce odrajtali, so lepo naprošeni, jo nam za prihodnjič skorej poslati.

Po pošti prejemana velja »bčela« za pol leta 1 gld. 30 kr. sr. in brez poštnine 1 gld. 12 kr. sr. — Vsakemu novemu naročniku moremo tudi s bčelo prvih treh mesecev postreči.

Ako kdo bčele redno ne dobi, naj se najprej pri dotičnej pošti in če to nič ne zda, v odpertem pismu pri vredništvu bčele oglasi.

Vredn.